

5

Aqüeducte de ca l'Alemany. Badalona

Entre el monestir de Sant Jeroni de la Murtra i el mas de ca l'Alemany es troba l'aqüeducte que possiblement va ser construït en el segle XIX o principis del segle XX. Mitjançant una canonada soterrada, l'aqüeducte rebia l'aigua de la mina de ca l'Alemany i la transportava fins a una petita caseta, actualment enrunada, on era distribuïda fins a la masia. El mas de ca l'Alemany és conegut des del segle XV, però en el XVIII es van realitzar reformes importants que van modificar la seva tipologia; finalment, en el segle XX va ser espolliat i acabà en l'actual estat ruïnós.

L'aqüeducte conserva l'estructura feta de pedra i encara manté sis arcs fets de maó a manera de plec de llibre. L'aqüeducte està envoltat de vegetació, sense arribar a cobrir-lo totalment, i es troba plenament integrat en el paisatge. Molt a prop d'aquest hi ha encara un altre aqüeducte anomenat de Sant Jeroni.

Foto: Lourdes Cardona

AQUÈDUCTE DE CA L'ALEMANY

Municipi: Badalona

Posició x: 435082
y: 4591395

Observacions:

Des de Badalona es creuarà la B-20 per anar a buscar el camí de la Riera de Canyet fins a trobar una senyalització que indiqui el Monestir de Sant Jeroni de la Murtra, es seguirà pel camí de ma esquerra fins a tenir una vista geneal de la vall.

Propietat: Privada

6

Foto: Lourdes Cardona

Molí d'en Ribé. Santa Coloma de Gramanet

El molí d'en Ribé és un molí fariner, datat del segle XIV, que formava part d'una propietat senyorial constituïda entre els segles XI i XIII quan es va consolidar la Torre Balldovina. Es tracta d'un gran molí, primer de quatre moles i ampliat en el segle XVII amb dues més. Es conserven els quatre carcabans sobre els quals es troba la sala on estaven ubicades les quatre moles; en el mur nord es poden veure els carreus magníficament treballats i dos arcs gòtics ogivals.

La gran bassa adossada a la façana posterior del molí permet observar tres cups, dos corresponen a la construcció inicial del segle XIV i el tercer formava part de l'ampliació del segle XVII; encara resten les guies verticals on es col·locava una reixa que feia la funció de filtre. En aquests moments el molí és propietat municipal i, després de diverses excavacions, es troba en procés de museïtzar.

MOLÍ D'EN RIBÉ

Municipi: Santa Coloma de Gramenent

Posició x: 434081
y: 4588852

Observacions:

Forma part del conjunt arquitectònic de la Torre Balldovina, l'actual Museu Municipal. El conjunt està situat al nucli urbà, a la plaça de Pau Casals. Actualment el molí es troba en procés de museïtzació. Transport públic: Metro L-1 estació Sta. Coloma.

Propietat: Pública

7

Foto: Lourdes Cardona

Les Bugaderes d'Horta. Barcelona

En el carrer d'Aiguafreda de Barcelona, en el barri d'Horta, encara s'hi pot trobar un conjunt de safareigs on es portava a rentar la roba de Barcelona des del segle XVIII fins a principis del segle XX. Aquesta activitat econòmica dotà de gran vitalitat la zona d'Horta i s'arribà a una vuitantena d'empreses de bugaderia. La cendra era utilitzada com a blanquejador i l'aigua era pouada i escalfada en forns per tirar-la bullint sobre la roba. Les bugaderes d'Horta i la qualitat de la seva aigua gaudien de gran fama a la ciutat de Barcelona. Les bugaderes contribuïen així a l'economia familiar.

En el carrer d'Aiguafreda, disposat a manera de petita colònia industrial, hi ha un conjunt de vint cases davant de les quals es troben els safareigs, amb un petit pati al seu darrere. Cada safareig estava dotat d'un pou per extreure l'aigua que s'utilitzava per rentar. Actualment només es conserva un safareig amb coberta, el més gran, situat a l'extrem sud-oest.

LES BUGADERES D'HORTA

Municipi: Barcelona

Posició x: 429982
y: 4586718

Observacions:

En ple cor del barri d'Horta es troben les Bugaderes, en el carrer Aiguafreda entre els de Granollers i Llobregós.

Transport públic: Metro L-5 estació Horta, Bus 19-39-87.

Propietat: Privada

8

Foto: Arxiu Municipal Districte de Sant Andreu

Rec Comtal. Barcelona

Rec Comtal era el nom que rebia la canalització d'aigua derivada del riu Besòs que naixia en una resclosa ubicada a prop de Montcada. La sèquia travessava els antics municipis de Sant Andreu i Sant Martí fins arribar a Barcelona. El Rec Comtal apareix documentat per primer cop a l'any 1075, malgrat que es creu que s'inicià la construcció en el segle X amb el comte Mir, seguint l'antic traçat romà de canalitzacions que bastien Barcino. El Rec Comtal va ser una de les construccions d'enginyeria més destacades i importants per al desenvolupament econòmic de Barcelona des de l'Edat Mitjana fins al segle XIX, ja que la seva finalitat va ser l'aprofitament hidràulic de l'aigua per als molins, la farga de Sant Andreu, diversos establiments artesans i per al reg dels camps.

L'any 1778, per la major necessitat d'aigua, es va construir la mina de Montcada per augmentar el cabal del Rec Comtal i dotar de més aigua potable la ciutat de Barcelona. En les excavacions arqueològiques de l'any 2001-2002 en el jaciment del Mercat del Born, van sorgir diverses restes de la ciutat medieval i moderna entre les quals destaca l'únic tram del Rec Comtal. Finalment, la industrialització va contaminar les aigües del rec i part d'aquest va passar a formar part de la xarxa de clavegueram de la ciutat.

EL REC COMTAL

Municipi: Barcelona

Posició x: 431844
y: 4582122

Observacions:

Actualment, els trams visibles del Rec Comtal es troben a Montcada i Reixac i dins de l'antic mercat del Born, situat molt a prop del Parc de la Ciutadella i l'estació de França.

Transport públic: Metro L-4 estació Barceloneta.

Propietat: Pública

Autors: Coordinació, Jaume Dantí. Text: Cinta Cantarell, Lourdes Cardona, Jaume Dantí / Disseny i realització : <http://estudiocalvet.blogspot.es>

Amb la col·laboració de:

xarxa de municipis

Sancti nomen et carnis que s'han condicionat per resseguir les vores dels rius i poder gaudir d'uns espais naturals excepcionals, aïllats que esdevien vies de comerç entre pobles d'una mateixa vall. La riquesa i la diversitat del patrimoni històric vinculat amb l'aigua dona sens dubte un nou valor atorgat als múltiples itineraris que es poden concebre com a mitjà per descobrir antics recursos. Com el riu Besòs, que és el resultat de la confluència del Congost i del Mogent, una característica d'aquest patrimoni històric és que més enllà de l'interès de cadascun dels elements, aquests estan sempre necessàriament relacionats amb els que es troben aigües amunt i aigües avall, fet que empeny al visitant a conèixer el conjunt de la vall i de la conca: abans d'arribar al molí hi havia una bassa i un rec i més avall continuava el rec i potser una zona d'hortes que aprofitaven l'aigua de la molinada.

En paral·lel a l'itinerari de natura seguit el Parc Fluvial del Besòs, nom pot endinsar-se en el que fou la gran aportació d'aigua del riu des de Montcada cap a Barcelona, primer a través de l'aqüeducte romà, després amb el Rec Comtal i encara amb l'anomenada mina de Montcada de 1778. El Rec Comtal resta soterrat a molts indrets, però és conèixer el traçat i així s'expliquen els regadus de Sant Andreu del Palomar, Sant Martí de Provençals i de les hortes del Portell Nou. Com també es recorden els molins fariners i drapers i les indústries de teixits i de la pell que s'instal·laren des del barri de Sant Pere de les Puel·les i fins al Born, tot aportant el pas del rec. Els topònims d'uns i altres indrets en serveixen de guia.

Pel Coll de Montcada el Besòs uneix l'interior amb el Pla de Barcelona com era també l'entrada del camí que des del Ripollès, passant per Vil·la de Grànders, aportava al gran mercat barceloní tot tipus de productes, des del blat i els cereals, al ginebre dels Monts i del mateix Vallès, els teixits i els cursos oners o les armes i els claus populars. L'antiga via romana de Barcino a Ausa, amb ramals diversos, que seguia l'eu del Besòs, el Congost i el Ter, fou un itinerari històric que va incrementar la seva importància amb el pas del temps fins a assolir un gran relleu econòmic a partir del segle XVI. Amb la línia del tren a partir de 1894 s'enfada de ple a la realitat contemporània.

Resseguir les valls de la conca del Besòs és possible contemplar elements del patrimoni que enlacen, si més no, dos mil·lennis d'història.

RIU CONGOST / LA GARRIGA - Foto: Manel Isnard

CASA DE LES AIGÜES / MONTCADA I REIXAC - Foto: Manel Isnard

L'AIGÜA I EL PATRIMONI HISTÒRIC INDUSTRIAL A LA CONCA DEL BESÒS

MOLÍ D'EN RIBÉ

Municipi: Santa Coloma de Gramenent

Posició x: 434081
y: 4588852

Observacions:

Forma part del conjunt arquitectònic de la Torre Balldovina, l'actual Museu Municipal. El conjunt està situat al nucli urbà, a la plaça de Pau Casals. Actualment el molí es troba en procés de museïtzació. Transport públic: Metro L-1 estació Sta. Coloma.

Propietat: Pública

Consorci per a la Defensa de la Conca del Besòs

Consorci per a la Defensa de la Conca del Besòs

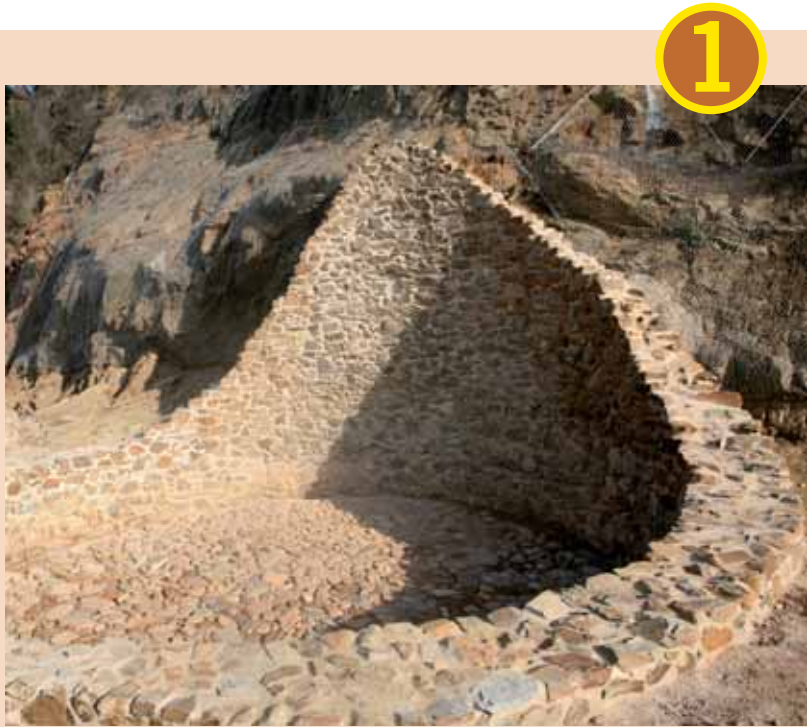

Foto: Pere Cornellas

POUS DEL DUC

Municipi: Montmeló

Posició x: 437939
y: 4600564

Observacions:

Els pous del Duc es troben situats al marge esquerre del riu Congost al peu del turó de les tres Creus i a tocar de l'estació transformadora de FECSA-ENDESA.

Propietat: Pública

Moli de vent de can Carrancà. Martorelles

El moli de vent de can Carrancà forma part del conjunt de la masia de can Carrancà. La família Carrancà va ser una de les més antigues de Martorelles i amb més poder econòmic, la seva història es remunta a l'any 1250. El moli de vent de Carrancà, o també anomenat bomba d'aigua, ja que s'utilitzava per extreure les aigües del subsòl, va ser construït a principis del segle XX per recollir-la de la mina del rec Gran o de Dalt.

La construcció correspon a una torre de planta circular feta de maó vist, està constituïda per tres cossos separats cadascun per una motllura. La torre és coronada per una barana, també feta de maó vist, i decorada amb motius geomètrics, creus i rombes. Era a la part superior on estaven ubicades les aspes del moli que amb la força del vent accionaven el mecanisme que feia sortir l'aigua del subsòl, l'acumulaven en una bassa i, posteriorment, la repartien arreu del mas. En el cos inferior hi ha la porta d'accés i en el central hi ha tres petites finestres amb arc de plec de llibre que ascendeixen de manera esglaonada. En el seu interior hi havia una escala feta de maó que resseguia l'estructura de la torre. L'any 1985 la masia de can Carrancà va passar a ser propietat de l'Ajuntament de Martorelles on s'han instal·lat diversos serveis públics.

MOLÍ DE VENT DE CAN CARRANCÀ

Municipi: Martorelles

Posició x: 435737
y: 4597849

Observacions:

Situat a la vora de l'Avinguda de Piera, ubicat dins el conjunt arquitectònic de la masia de can Carrancà on, actualment, s'hi troben diversos serveis municipals.

Propietat: Pública

Foto: Pere Cornellas

POU DE GLAÇ DE CAN DONADEU

Municipi: Sant Fost de Campsentelles

Posició x: 434257
y: 4595429

Observacions:

Situat al marge esquerre del riu Besòs s'accedeix a partir de la carretera BV-5001 entre el km. 10 i 11 en un camí de terra que arrenca prop de la masia de can Donadeu.

Propietat: Privada

Casa de les Aigües. Montcada i Reixac

La Casa de les Aigües és una central d'aigües, d'estil modernista, ubicada a la vora del riu Besòs, obra de l'arquitecte Antoni Rovira i Trias, que fou inaugurada el 21 de juny de 1878 per dotar d'aigua potable a la ciutat de Barcelona. Aquestes instal·lacions van funcionar durant més de cent anys, fins l'any 1989 que es van tancar per problemes de contaminació. El conjunt està format per: la casa del maquinista, la sala dels pous, la sala de la màquina de vapor i les calderes, la sala d'aforament, la torre-dipòsit, la xemeneia i els jardins.

Les cobertes són de doble vessant vestides amb teula plana d'encaix, els murs exteriors són de maó vist, exceptuant els de la casa del maquinista que es troben arrebossats i on destaca un gran vitrall en la façana principal. A l'interior dels recintes es poden veure les encavallades de ferro que subjecten el sostre de fusta, les parets es troben revestides de rajoles esmaltades. Cal destacar la decoració de la sala dels pous amb l'estil de trencadís i motius que recorden l'aigua i la natura. La importància del conjunt resideix en la bona conservació de la maquinària, l'acurada decoració d'estil modernista i la seva integració amb l'entorn del riu Besòs. Arrel del greu desgast que va sofrir el conjunt durant els anys 90, l'Ajuntament de Montcada i Reixac va decidir assumir la seva gestió i començar la rehabilitació com a Museu de les Aigües.

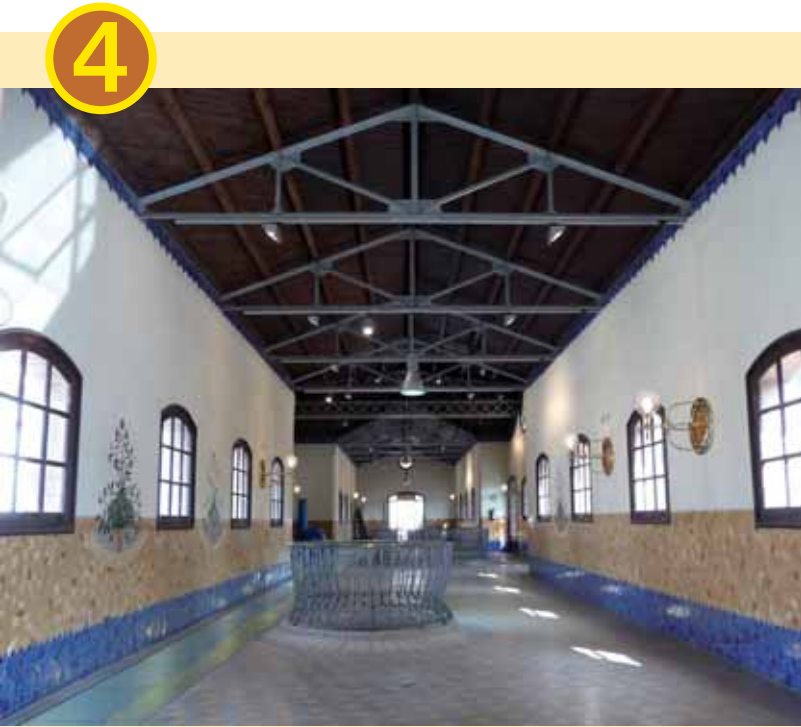

Foto: Cinta Cantarell

CASA DE LES AIGÜES

Municipi: Montcada i Reixac

Posició x: 432196
y: 4591754

Observacions:

La Casa de les Aigües es troba situada entre la via del tren (C-2) i el riu Besòs, s'accedeix per l'avinguda de la Riera. Per concertar visita trucar al Museu Municipal de Montcada i Reixac al número de telèfon 93 565 11 21

Propietat: Pública